

Dr MIRKO OBRADOVIĆ
Filozofski fakultet
Univerzitet u Beogradu

MILOŠ N. ĐURIĆ O PLUTARHU

Apstrakt: Rad je, povodom 120 godina od rođenja profesora Miloša N. Đurića, posvećen odnosu najvećeg srpskog heleniste prema Plutarhu, verovatno najznačajnijem grčkom proznom piscu epohe principata. Autor članka pokušava da odgovori na pitanje zašto je profesor Đurić tako visoko cenio filozofa i polihistora Plutarha iz Heroneje i njegove spise često stavljao ispred dela drugih slavni heleniskih pisaca i pesnika. Razlozi za to mogu se naći kako u neprolaznim vrednostima samog Plutarhovog voluminoznog dela (*Uporedni životopisi i Etički zbornik*) kao neophodnog izvora za razumevanje i proučavanje antike, ali isto tako i u karakternim osobinama i moralnim načelima koje je Plutarh posedovao i propagirao u svojim spisima, a koje su se profesoru Đuriću morale naročito dopasti. Među tim osobinama Đurić posebno ističe Plutarhovu blagost i čovekoljublje usmereno prema porodici, prijateljima, svim ljudima u okruženju, kao i svim živim bićima uopšte, ali i jedan zdravi i neprikriveni patriotizam (pokrajinski i lokalni) i filhelenstvo koje takođe vidi kao istaknute vrline najslavnijeg Heronejanina. U radu se ujedno ističe i trajna vrednost Đurićevih prevoda Plutarhových biografija istaknutih Grka i Rimljana, koji izvesno spadaju u najbolje prevode stare grčke proze na srpskom književnom jeziku.

Ključne reči: Miloš N. Đurić (1892–1967), Plutarh iz Heroneje, stara grčka književnost i filozofija, etika, patriotizam, filhelenstvo, filantropija, srpske antičke studije i prevodilaštvo.

„Plutarh je polihistor, ali ne iz prazne taštine, kao nekad sofist Hipija, nego iz ljubavi prema mudrosti, sav od čestite težnje da svoje savremenike pouči i moralno pridigne“¹ Zbog toga je Plutarh neosporno filozof, ali je za njega „filosofija ars vitae, tj. ona se bavi praktičnim uobličavanjem života“.² On je svakako i filantrop i „ko uopšte kroz Plutarhove spise pogleda u krug njegovih prijatelja i člano-

¹ M. N. Đurić, *Istorija helenske književnosti*, Beograd 1986⁴, str. 717.

² Isto, str. 723.

va njegove porodice ima utisak da je zavirio u hram filantropije³. A, pre svega, Plutarh je „najplodniji pisac u carskom veku helenske književnosti“⁴. Ovo su samo neki od epiteta i sudova kojima je najveći srpski helenista Miloš N. Đurić okarakterisao grčkog polihistora, biografa i filozofa Plutarha iz Heroneje i njegovo voluminozno delo. Profesor Đurić je verovatno bio u pravu i kada je Plutarha nazvao „poslednjim Helenom“; naime, vešto parafrazirajući samog Plutarha koji je u *Biografiji Filopojmena*, vojskovođe i državnika Ahajskog saveza iz helenističkog perioda, ovoga nazvao poslednjim Helenom (Plut. *Philop.* 1), Đurić ističe da upravo Plutarh daleko „više nego arkadijski megdandžija zaslužuje da se nazove poslednjim Helenom“⁵. Ovako intoniran Đurićev stav ne predstavlja samo otmenu i učtivu pohvalu piscu koji je živio i stvarao u eposi Rimskog carstva kada već vekovima nije bilo slobodnog helenstva i nezavisnog grčkog polisa, već je nastao kao rezultat iskrenog divljenja koje je naš veliki profesor imao prema najslavnijem Heronejaninu i njegovom delu.

To divljenje i ljubav prema Plutarhovom stvaralaštvu daju se jasno zapaziti u gotovo svakoj rečenici predivnog eseja koji je Miloš Đurić posvetio Plutarhu i koji se može naći u predgovorima izdanja njegovih prevoda *Uporednih životopisa*, a koji je na kraju našao svoje mesto i u okviru proširenog izdanja Đurićeve, do danas neprevaziđene, *Istorije helenske književnosti*.⁶ Ljubav profesora Đurića prema Plutarhu može se takođe osetiti i u svim prevodima Plutarhových biografija slavni Grka i Rimljana koje je naš veliki helenista načinio. Ovi prevodi su, nema nikakve sumnje, urađeni veoma brižno i sa velikim strpljenjem. Iako je, pre svega, Miloš N. Đurić slavu prevodioca, bar kada je reč o staroj helenskoj književnosti (kao prevodilac istakao se i prevodima sa klasičnog latinskog, ali i sa modernih jezika) stekao svojim „besmrtnim“ prevodima na srpski homerskih epova *Ilijade* i *Odiseje*, kao i prevodima grčkih tragičara Eshila, Sofokla i Euripida, njegovi prevodi Plutarhových biografija spadaju takođe u najbolje prevode stare grčke proze koje imamo na srpskom jeziku. Tome je verovatno doprinela i činjenica da su ti prevodi nastajali uglavnom u zreloom životnom dobu profesora Đurića, kada je on već uveliko uživao status vodećeg prevodioca sa klasičnih jezika na ovim prostorima. Istine radi, prvi Đurićev prevod Plutarhove biografije Aleksandra Velikog objavljen je u Beogradu još ratne 1943. godine,⁷ ali najvažniji prevodi biografija istaknutih Grka i Rimljana usledili su tek u godinama nakon završetka Drugog svetkog rata. Najpre je 1950. godine Đurić preveo i objavio Plutarhove životopise *Aleksandra Makedonskog* i *Gaja Julija Cezara*,⁸ a zatim su usledili i pre-

³ Isto, str. 724.

⁴ Isto, str. 713.

⁵ Isto, str. 717.

⁶ Upor. M. N. Đurić, *Istorija helenske književnosti*, Beograd 1986⁴, str. 713–734.

⁷ Plutarh, *Život Aleksandra Velikog*, preveo s grčkog Miloš Đurić, Beograd, Jugois-tok, 1943.

⁸ Plutarh, *Aleksandar Makedonski i Gaj Julije Cezar*, s grčkog preveo Miloš N. Đurić, Novi Sad, Matica Srpska, 1950.

vodi drugih biografija koji su objavljeni i praćeni učenim i vrednim komentarima u odličnim i danas traženim edicijama: *Atinski državnici: izbor iz uporednih životopisa* 1950. godine, *Helenski i rimski junaci i njihove sudbine: izbor iz Plutarhových uporednih životopisa* 1958. godine, *Atinski i rimski državnici: izbor iz uporednih životopisa* 1963. godine, i na kraju, po obimu najveći *Slavni likovi antike* (publikovani u dva toma, prvi put 1978. godine).⁹

Ono što karakteriše Đurićeve prevode Plutarhových biografija slavних Grka i Rimljana, uostalom kao i druge njegove prevode dela antičkih pisaca, je to da oni odišu svežinom, šarmom, a da u isto vreme gotovo u potpunosti dočaravaju svu lepotu originala. Osim toga, profesor Đurić se, kao prvi značajni prevodilac Plutarha na moderni srpski jezik (podsećanja radi, najstariji srpski prevodi dva eseja iz Plutarhovichog *Etičkog zbornika* objavljeni su u Budimu još daleke 1808. godine),¹⁰ našao u prilici da za potrebe prevoda kreira i osmisli neke nove reči i izraze, posebno one koji se odnose na grčku stručnu i naučnu terminologiju. Na taj način je, kao i u slučaju prevoda drugih velikih antičkih pisaca i pesnika, profesor Mioš Đurić neizmerno obogatio i moderni srpski književni jezik.

Ostavljajući na ovom mestu prevodilačku delatnost našeg najvećeg heleniste po strani, neophodno je za našu temu da se vratimo tom specifičnom odnosu profesora Đurića prema Plutarhu i toj ljubavi koju je on vremenom razvio prema polihistoru iz Heroneje. S pravom, kao što smo videli, Miloš Đurić za Plutarha kaže da je on „najplodniji pisac u carskom veku helenske književnosti“, kako po obimu, tako i po bogatstvu i raznovrsnosti svoga dela. Nije, međutim, to jedini, a verovatno ni najvažniji, razlog zbog kojeg je Heronejanin „osvojio“ našeg najvećeg helenistu, koji je, opet, tokom svoje duge i plodne karijere imao priliku da tumači i prevodi, bez sumnje, daleko značajnije helenske pisce i pesnike i originalnije mislioce nego što je to bio Plutarh. Ipak, Đurić je uvek visoko vrednovao Plutarha i stavljao ga često ispred drugih velikana na reči i peru (poput Homera, Platona, Aristotela, Eshila, Sofokla ili Aristofana, na primer). Iako je ovo „otkrivanje“ Plutarhovichog dela moralo biti deo jednog dužeg procesa rada na antičkim izvorima, činjenica da se profesor Đurić u većoj meri počeo baviti Plutarhom tek u poslednjim decenijama svog života i rada, može da nam ponudi odgovore zašto je to tako (istine radi, prvi samostalan rad o Plutarhu Đurić je publikovao još daleke 1935. godine u prestižnom časopisu *Letopis Matice srpske*).¹¹ Opravdano je, međutim, pretpostaviti da se Plutarh prosto „nametnuo“ Đuriću, pre svega, tokom njegovog rada na monumentalnim delima poput *Istorije helenske književnosti* i *Istorije helenske etike*. Milošu Đuriću je celokupno Plutarhovo stvaralaštvo (gato-

⁹ Naslov, predgovor, izbor materijala i redakciju za ovo izdanje načinila je profesor Ksenija Maricki Gađanski, učenik profesora Miloša N. Đurića, u godinama posle profesove smrti.

¹⁰ Upor. Đurić, *Istorija helenske književnosti*, str. 722.

¹¹ M. Đurić, O Plutarhu, *Letopis Matice srpske*, god. 109, knj. 342, sv. 1, 1935, 72–82. Drugi po obimu veći članak posvećen Plutarhu objavio je Miloš Đurić tek petnaest godina kasnije, tačnije 1950. godine, takođe u istom časopisu: M. N. Đurić, Plutarhovo vreme i život, *Letopis Matice srpske*, god. 126, knj. 365, sv. 5–6, 1950, 296–303.

vo podjednako *Uporedni životopisi* i eseji sakupljeni u okviru *Etičkog zbornika*) svakako postalo nezaobilazno tokom nastajanja „Književnosti“ i „Etike“ iz najmanje dva razloga: 1) Plutarh je, zahvaljujući svojoj učenosti i izuzetnom poznavanju starije helenske književnosti i misli uopšte, u brojnim citatima od zaborava sačuvao mnoge značajne prozne pisce, pesnike, filozofe, istoriografe, čija su dela bila izgubljena još u antici; 2) kao etičar kome je traganje za onim što je valjano i ispravno u postupcima ljudi od posebne važnosti, Plutarh je Đuriću, i samom slavnom po svojim visokim moralnim načelima, neobično dragocen za razumevanje helenskog duha i onih najuzvišenijih vrednosti koje je helenski narod posedovao u starini.

Bilo je svakako i drugih razloga koji su pisca i filozofa iz Heroneje nužno vodili profesoru Đuriću kao humanisti i etičaru i naterali ga da u Plutarhovim delima uvek iznova pronalazi one trajne i univerzalne ljudske vrednosti. To je, pre svega, jedno neprikriveno čovekoljublje koje karakteriše Plutarha i njegovo celokupno stvaralaštvo. Ta Plutarhova filantropija nije apstraktna, već je usmerena na praktičnu stranu i tiče se svakodnevnog života (to je ona filozofija kao *ars vitae* citirana na početku ovog teksta), što Đurić naročito naglašava kao najvišu vrlinu mislioca iz Heroneje. Pored naglašenog čovekoljublja usmerenog prema porodici, prijateljima, kao i svim ljudima sa kojima je stupao u kontakt, Milošu Đuriću takođe imponuje i ideja slobode koju Plutarh dosledno zastupa u svojim radovima. Iako piše u vreme kada Heladom već vekovima suvereno vladaju Rimljani, Plutarh je, smatra Đurić, sačuvao dosta toga od duha grčke slobode iz vremena helenske samostalnosti. Taj duh slobode prožima i sva njegova dela, gotovo bez izuzetka.

Milošu Đuriću ne smeta ni Plutarhov patriotizam koji upravo smatra njegovom vrlinom. Plutarh, međutim, nije bio samo ubeđeni helenski rodoljub kakvih je bilo dosta među učenim Helenima u prvim vekovima Carstva, a naročito u periodu Antonina kada su Rimom vladali carevi koji su se i sami isticali filhelenstvom. On je ujedno i lokalpatriota i to na pokrajinskom nivou (iz istorijske grčke oblasti Beotije),¹² kao i na nivou svoje otadžbine (malene Heroneje čiji je bio građanin). Ta tri nivoa patriotizma (opšti helenski kao najviši kulturni i civilizacijski nivo, pokrajinski beotski i lokalni heronejski na nivou otadžbine, odnosno matičnog polisa) su, smatra Đurić, podjednako važni za razumevanje Plutarhovog dela. Nije onda ni slučajno što je sam Plutarh, koji je dosta putovao i držao predavanja u Rimu i carevima i pripadnicima senatorskog staleža, najveći deo svog života proveo zapravo u svojoj rodnoj Heroneji. Tu se pisac najbolje osećao u krugu svoje porodice, prijatelja i sugrađana koji su mu s pravom ukazivali najviše počasti. A Heroneja, taj mali beotski grad na

¹² Ovaj pokrajinski beotski patriotizam koji se da uočiti i kod drugih antičkih velikana rodom iz Beotije, poput velikih pesnika Hesioda i Pindara, pomogao je profesoru Đuriću u rasvetljavanju značaja kulture stare Beotije u razvoju opšte helenske pismenosti i kulture. Ovaj se aspekt upravo često zanemaruje među istraživačima usled dominantno atenocentrične prirode sačuvanih antičkih izvora. Kao rezultat ovog šireg sagledavanja i razumevanja helenske prošlosti i kulture nastali su i vredni i originalni radovi Miloša Đurića *Genije Beotije*, *Kultura stare Beotije* ili *Muzika stare Beotije*, publikovani u stručnim književnim časopisima između dva rata.

putu koji od zapada Beotije vodi u slavno panhelensko svetište Delfe, poznata je u historiji samo po dve stvari: kao mesto odlučne i krvave bitke u kojoj je 338. godine pre n.e. Filip II Makedonski skršio slobodne helenske polise i prvi učinio kraj slobodi Helade, kao i po samom Plutarhu kao njenom daleko najslavnijem građaninu. A koliko je on bio privržen svom rodnom gradu i svojim sugrađanima, najbolje svedoči anegdota koju sam Plutarh beleži na jednom mestu u *Biografiji Demostena* govoreći o razlozima zbog kojih je ostao da živi u rodnom gradu, a nije, poput mnogih njegovih savremenika, prešao u neku od prestonica antičkog sveta. Kada bi, naime, Plutarha upitali zašto on kao svetski čovek i dalje živi u svom rodnom gradu Heroneji, a ne na primer u Rimu, Atini ili Aleksandriji, znao je da odgovori da on to čini da ovaj mali grad (Heroneja) njegovim odlaskom ne bi postao još manji.¹³ To je ona vrsta zdravog patriotizma koja se profesoru Milošu Đuriću naročito dopadala, jer se istinsko rodoljublje bolje manifestuje malim i životnim primerima, nego velikim i teškim rečima i deklamacijama.

S druge strane, govoreći o Plutarhovom čovekoljublju (filantropiji), Đurić se ne usteže da zaključi još nešto što je baš odlika Heronejanina a što se opet ne može naći ni kod najvažnijih predstavnika klasične grčke misli i filosofije: „Dok je Platonovoj etici sasvim stran pojam, a nema je ni u spisku vrlina u Aristotelovoj Nikomahovoj etici, za Plutarha je filantropija ne samo najviša odlika čoveka pojedinca nego, kao duhovna obrazovanost, i osnova slave helenskog naroda, kojom se on razlikuje od varvara.“¹⁴ To je ona potreba da se postupa čovečno čak i sa robovima, a ne samo sa slobodnim ljudima, koja se retko sreće u antici. Iako kao platoničar često polemizuje sa stoičarima, Plutarhu je svakako bliska velika ideja razvijana kod stoičara o jednakosti svih ljudi, koju nisu poznavale ranije epohe. To se da najbolje ilustrovati jednim dobrim primerom iz samog Plutarha na koji profesor Đurić naročito skreće pažnju. Reč je o čuvenom rimskom državniku Katonu Starijem kome Plutarh oprašta njegovo neprijateljstvo prema filosofiji i, uopšte, prema celokupnoj helenskoj umetnosti i obrazovanosti, ali mu zamera zbog njegove bezdušnosti kojom je svoje robove iskorišćavao kao tovarnu stoku i prodavao ih u njihovim poznim godinama: „Sa stvorovima koji imaju dušu ne treba postupati kao s obućom ili drugim predmetima, koji se, kad se upotrebom pocepaju ili istroše, bacaju, nego se, ako ni za što drugo a ono radi vežbanja u čovekoljublju, treba privikavati da u takvim stvarima budemo blagi i milostivi. Ja ni vola koji mi je radio ne bih u starosti njegove prodao, a kamoli starijega čoveka, da iz kuće u kojoj se othranio i iz načina života na koji se navikao za neznatan novac bude bačen kao iz otadžbine, i da za kupca bude neupotrebljiv isto onako kao i za prodavca.“¹⁵

Tu se, međutim, ne završava Plutarhovo čovečno postupanje. Ono je, isto tako, podjednako usmereno i prema drugim živim bićima. U gore navedenom odeljku iz *Biografije Katona Starijeg (Cat.Ma. 5)* Plutarh na jednom mestu do-

¹³ Plut. *Dem.* 2. Upor. Đurić, *Istorija helenske književnosti*, str. 717.

¹⁴ Đurić, *Istorija helenske književnosti*, str. 723.

¹⁵ Plut. *Cat.Ma.* 5. Upor. Đurić, *Istorija helenske književnosti*, str. 724.

slovno kaže da „čestitu čoveku dolikuje da hrani i konje iznemogle od starosti, a pse treba negovati ne samo dok su štenad nego i kad ostare“. U svojim postupcima on, međutim, odlazi i korak dalje. Plutarh je upravo i u starini bio poznat kao pristalica vegeterijanstva, odnosno odricanja od korišćenja mesa u ishrani. Naravno, tradicija vegeterijanstva u antici je mnogo starija od samog Plutarha i može se pratiti još od ranih filozofa Pitagore i njegovih sledbenika pitagorejaca, Empedokla, orfičara, Platona. Plutarh je, međutim, najstariji pisac čiji je esej *O jedenju mesa* (Περὶ σαρκοφαγίας), u kome se i na filozofskoj i na praktičnoj ravni zalaže za uzdržavanje od korišćenja mesa u ishrani, u celosti i sačuvan. Zbog toga i profesor Đurić na jednom mestu u svojoj *Istoriji helenske etike* upravo Plutarha i nešto mlađeg Porfirija (neoplatoničara koji je na ovu temu takođe sačinio spis *De abstinentia*) naziva „praocima vegeterijanstva“. ¹⁶ Evo, radi ilustracije, samo deo onoga što Plutarh navodi na samom početku svog eseja *O jedenju mesa* koji je u vidu besede izložio još u mladičkim danima svojim beotskim prijateljima: „Ja bih, pre svega, voleo da znam pod kojim je neočekivanim okolnostima i u kojem stanju duše i uma prvi čovek stavio svoje usne na meso i krv mrtvog stvorenja, izneo na trpezu mrtva, ukočena tela i usudio se nazvati hranom delove tela koji su do malopre puštali glasove i krike, kretali se i živeli?“ ¹⁷ Upravo zbog ovakvih sudova je Plutarh, između ostalog, i osvojio našeg profesora Miloša Đurića. Ono što izvesno karakteriše celokupno Plutarhovo delo je jedna naglašena blagost iza koje je nužno morala stajati i blaga priroda i karakter. A to su osobine koje je profesor Đurić cenio, a ne može da ih ne primeti svako ko je imao priliku da se „druži“ sa polihistorom iz Heroneje. Plutarh je prosto zarazan pisac, on razoružava svojim stilom, znanjem i stavovima prema životu uopšte. Zbog toga nećemo pogrešiti ako u Plutarhovom slučaju govorimo o svojevrsnoj „plutarhomaniji“ koja se može pratiti još od antičkih vremena pa sve do našeg doba. Kao kada se radi i o drugim velikim ljudima, piscima, naučnicima, humanistima koji su imali priliku da se pobliže upoznaju sa njegovim delom, zbog svega gore navedenog Plutarhovom neprolaznom šarmu svakako ni naš najveći helenista Miloš Đurić nije odoleo.

¹⁶ M. N. Đurić, *Istorija helenske etike*, Beograd 1976, str. 154.

¹⁷ *Moj prevod*. Upor. Plut. *De esu carnium*, I 1 (993B): ἐγὼ δὲ θαυμάζω καὶ τίνοι πάθει καὶ ποία ψυχῇ ἢ λόγῳ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἤψατοφόνου στόματι καὶ τεθνηκός ζῶου χεῖλεσι προσήψατο σαρκός: καὶ νεκρῶν σωμάτων καὶ ἐώλων προθέμενος τραπέζας ὄψα καὶ τρυφὰς καὶ προσέτι εἰπεῖν τὰ μικρὸν ἔμπροσθεν βρυχώμενα μέρη καὶ φθεγγόμενα καὶ κινούμενα καὶ βλέποντα.

MIRKO OBRADOVIĆ, PhD

Faculty of Philosophy
Belgrade University

MILOŠ N. ĐURIĆ ON PLUTARCH

Summary

The outstanding Serbian literary scholar and Professor of Classics at the University of Belgrade Miloš N. Đurić (1892-1967) referred to the Greek biographer, polyhistor, and philosopher Plutarch of Chaeronea as “the last Hellene”. Skilfully quoting Plutarch, who in his *Life of Philopoemen*, the biography of this military leader and the statesman of the Achaean League, called him the last of the Greeks, Professor Đurić points out that Plutarch himself “much more than the Arcadian swashbuckler deserves to be referred to as the last Hellene”. This attitude of Đurić’s does not only present a merely noble and polite praise of the author who lived and wrote in the late first, early second century AD, when the epoch of free and independent Greek polis had been gone for centuries, but it was also formed as a result of a sincere admiration that the great classicist had for Plutarch and his literary work. The paper examines the reasons why the biographer and essayist from Chaeronea won over the Serbian classical scholar and became one of his favourite ancient authors.

It should be kept in mind that Plutarch was a valuable source of information about the ancient Greek world to Miloš Đurić in the course of his work on the monumental books in Serbian *Istorija helenske književnosti* (*The History of Greek Literature*) and *Istorija helenske etike* (*The History of Greek Ethics*). There are several good reasons for it: first, thanks to his erudition and exceptional knowledge of the older Greek literature, Plutarch, through direct quotations, provided evidence and saved from oblivion many eminent prose writers, poets, philosophers, historians, whose works had been lost in ancient times; second, as an ethicist who considers the search for everything that is proper and right in the conduct of people being of exceptional importance, Plutarch was immensely valuable to Professor Đurić, famous for his high moral principles, for understanding the spirit of Hellenic civilisation; third, sincere philanthropy that characterises Plutarch and his entire work and life; that philanthropy of Plutarch’s is not abstract, but very practical, entwined with the everyday life. Đurić emphasizes that for Plutarch “philosophy is *ars vitae*, i.e. it deals with practical side of life”. And such was the extent of Plutarch’s philanthropy that Đurić concludes that “-the one who takes a look through Plutarch’s writings into the circle of his friends and members of his family, is under the impression he had a look into the temple of philanthropy”; fourth, Professor Đurić is also impressed with the ideas of freedom, pride and patriotism consistently advocated by Plutarch in his works. Đurić considers that even though Plutarch wrote at the time when the Romans

ruled Greece sovereignly, he saved a lot of spirit of Greek freedom from the time of Greek independence. That spirit of freedom prevails in all his works, almost without exception.

The admiration towards Plutarch can also be seen in Professor Đurić's translations of Plutarch's *Lives* of famous Greeks and Romans into Serbian. There is no doubt that these translations were made very carefully and with a lot of patience. Although his "immortal" translations of Homer's epics *Iliad* and *Odyssey*, as well as his translations of Greek tragedians, when we refer to the ancient Greek literature, brought him fame, Miloš Đurić's translations of Plutarch's biographies are certainly among the best translations of ancient Greek prose that exist in Serbian language. This is probably due to the fact that Professor Đurić translated Plutarch's *Lives* mainly in his later years, when he was already the leading translator of classical authors into the South Slavic languages. What is characteristic for Đurić's translations of Plutarch's *Parallel Lives*, just like his other translations of ancient authors, is that they still look fresh, charming, and at the same time they almost completely conjure up the beauty of the original Greek text.